

таті активізації діяльності на Місяці" може виникнути необхідність укладення детальних угод про відповідальність за шкоду, заподіяну на Місяці, на додаток до положень договору з космосу та Конвенції про міжнародну відповідальність за шкоду, заподіяну космічними об'єктами, 1972 року.

Стаття містить ще одне важливе положення. Мова йде про можливість створення "міжнародних наукових заповідників" в районах Місяця, що являють собою особливий науковий інтерес, які без шкоди для прав інших держав можна було б оголосити такими заповідниками, стосовно яких у консультації з компетентними органами ООН повинні бути узгоджені "спеціальні захисні заходи".

Особливе значення для правового режиму небесних тіл має положення щодо так званого права відвідування, передбаченого ст. 15 Угоди. Його прийняття пов'язане в першу чергу з перевіркою виконання статей Угоди 1979 року, забороняють військову діяльність на Місяці та інших небесних тілах.

Для того щоб держава-учасниця могла переконатися в тому, що діяльність на Місяці не порушує положень Угоди, передбачається, що "всі космічні апарати, обладнання, установки, станції і споруди на Місяці відкриті для інших держав-учасників".

Література:

1. Конвенція про міжнародну цивільну авіацію 1944 р. // Офіційний вісник України.– 2004.– № 40.– 195 с.
2. Конвенція для уніфікації деяких правил, що стосуються міжнародних повітряних перевезень від 12.10.1929 р. // www.rada.gov.ua.
3. Буткевич В.Г. Мицик В.В. Задорожній О.В. та ін. Міжнародне право. Основні галузі.– К.: Либідь, 2001.– 816 с.
4. Международное воздушное право. Бордунов В.Д. М.: Авиабизнес, Научная Книга, 2007.– 464 с.
5. Дежкин, В. Н., Игнатова, Н. С. Международное воздушное право. В 2-х кн. М., "Наука", кн. 1, 1980.– 352 с.; кн. 2, 1981.– 363 с.
6. Мишин А. А. Конституционное (государственное) право зарубежных стран: Учебник.– М.: Белые альфы, 1996.– 400 с.

УКД 347/82(043.2)

Тиндик М.І.,
студентка,
факультет економіки і підприємництва
Національний авіаційний університет, м. Київ
Ковтун І.Л.,
студентка,
факультет економіки і підприємництва
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Собкова В.В., старший викладач

ОСВОЄННЯ КОСМІЧНОГО ПРОСТОРУ НА МІЖНАРОДНОМУ РІВНІ

13 квітня 1967 року відбулась знаменна подія в історії освоєння космічного простору – була прийнята програма по спільних роботах в галузі мирного дослідження космосу під назвою "Інтеркосмос". До цього часу всі дослідження відбувались під егідою двох найрозвинутіших країн світу – США та Радянського Союзу. Це були перші кроки до поширення залученості в освоєнні космосу країн Європи. Перше співробітництво в цій галузі почалось ще в 1957 році, коли більшість країн вели спостереження за першим в світі штучним супутником з кодовою назвою РС-1 (Простий супутник-1). Він був запущений 4 жовтня 1957 року СРСР для досліджень верхніх шарів іоносфери та знаменував перемогу Радянського Союзу в так званих "космічних перегонках" з США.

Для підтримання статусу передової країни з освоєння космічного простору СРСР необхідно було заручитись підтримкою країн Європи, а тому вже в квітні 1965 року уряд розіслав офіційні листи у більшість соціалістичних країн з пропозицією об'єднання спільних зусиль для досліджень цієї галузі. Два роки розроблялась програма спільних дій, яка дістала назву "Інтеркосмос" та була підписана 9-ма країнами 13 квітня 1967 року. Під програмою поставили свої підписи глави Болгарії, Угорщини, НДР, Куби, Монголії, Польщі, Чехословаччини, Румунії, ну і звичайно, Радянського Союзу. За умовами договору СРСР безкоштовно надавав свою техніку для дослідження в галузі метрології, біології та дистанційного зондування Землі.

Перший супутник під назвою "Інтеркосмос-1" був запущений 14 жовтня 1969 року. Над його розробкою два роки працювали більшість країн програми "Інтеркосмос". СРСР забезпечив базову ракету розроблену за проектами М.К.Янгеля, модифікацією якого займались країни-учасники. Чехословаччина взялась за встановлення рентгенівського та

оптичного фотометра для вимірювання м'якого випромінювання, а рештою апаратури займалась Німецька Демократична Республіка. Перший супутник був запущений на орбіту для досліджень сонячного випромінювання і результати цих досліджень були настільки значними та революційними, що Академія Наук Швеції висловила велике бажання бути залученою в подальших дослідженнях цієї галузі.

До грудня 1991 року було запущено ще 25 супутників, створених спільними зусиллями країн-учасниць програми. Крім досліджень Сонця, були також проведені дослідження іоносфери та магнітосфери Землі.

Разом з Радянськими космонавтами, брали участь у програмі "Інтеркосмос" представники інших країн. 13 червня 1976 СРСР виступила з ініціативою, а 14 вересня 1976 р. було прийнято рішення проводити польоти в рамках програми "Інтеркосмос" з 1978 до 1983 р. Це стало наступним кроком в освоєнні космосу.

Польоти планувалися провести в два етапи: 1978 році-три польоти, інші в 1979-1981рр. Підготовка проводилася за спрощеною програмою "космонавтами-дослідниками".

Країни НДР, ПНР та ЧССР, які надавали своїх громадян для польотів, брали участь у розробці апаратури і експериментів для супутників та готували програми досліджень для своїх космонавтів.

Перший космічний корабель називався "Союз-28", його запуск відбувся 2 березня 1978 року. На орбіту полетів міжнародний екіпаж: радянський космонавт Олексій Губарев і чех Володимир Ремек. І хоча Ремек на даний момент є всесвітньовідомим депутатом Європарламенту, всі у світі знають його як європейського космонавта номер один.

За весь час діяльності програми "Інтеркосмос" на орбіті побувало 9 осіб із 3 соціалістичних країн. Відповідальними за політ були російські космонавти, які виконували майже всі обов'язки на кораблі, хоча інші представники країн також мали хорошу підготовку.

Програма "Інтеркосмос" – вже частина історії, але історії з продовженням. Не так давно на російському кораблі в космос полетіли перший малайзійський ангкасан Шейх Мусафар Шукор та перший корейський унзюін Сан Ко.

За програми "Інтеркосмос" 30 грудня 1980 року було відкрито астероїд головного поясу Тіссеранів параметр щодо юпітера 3,428, а також на місії STS-41C вперше на орбіті опинилось одночасно одинадцять осіб.

Польоти за програмою "Інтеркосмос" зробили радянську пілотовану програму більш відкритою і навіть, менш мілітаризованою. Раніше ко-

мандиром пілотованого корабля завжди призначався військовослужбовець. При польотах міжнародних екіпажів вперше командирами кораблів отримали призначення цивільні космонавти. Так, участь у програмі дало можливість здійснити космічний політ як командир корабля Миколі Рукавишнікова і Валерію Кубасова. Повторити цей досвід нашим космонавтам вдалося вже лише після початку реалізації програми МКС.

Росія перейняла справу Радянського Союзу та як і раніше допомагає багатьом країнам зробити свій крок до зірок. А програма "Інтеркосмос" має незаперечно важливе історичне значення в освоєнні космічного простору та розвитку літальних апаратів.

Література:

1. Ковалець І.М. Україна і космос.– К., 2002.– 168 с.
2. Ляхова К.А. Популярная история астрономии и космонавтики.– М. : Вече, 2002.– 496 с.
3. <http://www.walkinspace.ru/index/0-854>

УДК 341.226+341.229(043.2)

Ткач І.О.,
студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м.Київ
Науковий керівник: Пильгун Н.В., к.ю.н. доцент

МІЖНАРОДНЕ ПОВІТРЯНЕ І КОСМІЧНЕ ПРАВО: ПОНЯТТЯ І ДжЕРЕЛА

Міжнародне повітряне право – це галузь сучасного міжнародного права, що регулює міжнародні польоти повітряних апаратів (суден) тієї або іншої національної (державної) приналежності. У двотомнику "Міжнародне повітряне право" 1980 року видання говориться, що міжнародне повітряне право, яке є галуззю міжнародного права, "являє собою систему норм, що регулюють відносини між державами в зв'язку з використанням повітряного простору з метою здійснення міжнародних повітряних сполучень і забезпечення їхньої безпеки". [1, с. 25].

Насамперед саме найменування "міжнародне повітряне право" визначає питання про просторову сферу його застосування. Мова йде про простір, що має юридичний статус повітряного простору. Нагадаємо при цьому ще раз, що точної межі між повітряним і космічним просто-